

Projekt: Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalnega učenja od 2011 do 2014

Predstavitev dosežkov aktivnosti 1:

Razvoj pismenosti odraslih

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJSKI PROGRAMI FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Predstavitev dosežkov aktivnosti 1:

Razvoj pismenosti odraslih od 2011 do 2014

Vodja projekta: mag. Tanja Vilič Klenovšek

Koordinatorica projekta: mag. Estera Možina

Vodja aktivnosti: dr. Petra Javrh

Sodelavci Andragoškega centra Slovenije, ki so sodelovali pri izpeljavi aktivnosti: Manuel Kuran, Katja Bider, Špela Lenič, Natalija Žalec, spec., dr. Nevenka Bogataj, Darijan Novak, dr. Natalija Vrečer, Vera Mlinar, Franci Lajovic, Nevenka Kocijančič, mag. Zvonka Pangerc Pahernik, Peter Monetti in drugi sodelavci ACS

Zunanji sodelavci, ki so sodelovali pri izpeljavi aktivnosti: Olga Veldin Bednjanič, Darja Brezovar, Mateja Chvatal, Ljuba Fišer, Darja Kušar, Alenka Magajne, Darij Olenik, Breda Podboj, Tanja Princes, Slava Šarc, Jasmina Šubic, dr. Tatjana Ažman, dr. Ina Ferbežar, dr. Milena Kosač Babuder, dr. Danijela Brečko, Simon Vidmar, Jure Plešec, Miha Klemenčič, Črtomir Just, Vasja Bobič, Nejc Pokec, Matjaž Vodeb, Branco Gabrovac, Dalibor Tosič, Hieronim Vilar, Jure Kotnik, Danijela Nusdorfer, Helena Matavž, Ruda Šalamon, Tone Šalamon, Lea Zlodej, Thomas Aymard, Klemen Varl, Vlasta Kunej, dr. Nives Ličen, dr. Silva Novljan, Olga Drofenik, dr. Sabina Jelenc Krašovec, dr. Mirjana Ule, dr. Marko Radovan, dr. Meta Grosman, dr. Mieke Van Groenestijn, dr. Milko Poštrak, dr. Dušana Findeisen, dr. Karmen Erjavec, Zdenka Nanut Planinšek, dr. Darja Zaviršek, mag. Danica Hrovatič, Metka Svetina, dr. Zdenko Kodelja

Poleg naštetih so svoje osebne izkušnje in znanje pri izdelavi učnega gradiva IKT prispevali tudi udeleženci programa za odrasle, njihovi učitelji/mentorji in svojci, sodelovala pa je še vrsta drugih sodelavcev.

Skrbnika pogodbe na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport: mag. Katja Dovžak, Marko Šiška

Andragoški center Slovenije, 2014

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJSKO DEJNO FINANCIJA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

**Predstavitev dosežkov aktivnosti 1:
Razvoj pismenosti odraslih od 2011 do 2014**

Izdal: Andragoški center Slovenije

Pripravili: Projektni sodelavci Andragoškega centra Slovenije

Jezikovni pregled: Vlasta Kunej

Oblikovanje: TRIK, Črtomir Just

Tisk: Grafex d.o.o.

Naklada: 250 izvodov

Leto izdaje: 2014

Projekt financirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost in šport. Projekt se izvaja v okviru **Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013**, razvojne prioritete **Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja** in prednostne usmeritve **Izboljševanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja**.

Uvod

Razvoj pismenosti odraslih je ena od dveh aktivnosti, ki smo ju na Andragoškem centru Slovenije izpeljevali v sklopu projekta **Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalnega učenja od 2011 do 2014**. Z njim smo nadaljevali dejavnosti na področju razvoja pismenosti odraslih ter vrednotenja in priznavanja neformalno pridobljenega znanja in izkušenj odraslih, ki so potekale v sklopu projekta Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalnega učenja od 2009 do 2011.

Razvoj pismenosti

Prva aktivnost, Razvoj pismenosti odraslih od 2011 do 2014, je bila razdeljena na **tri zaokrožene naloge**:

- Razvoj opisnikov za štiri temeljne zmožnosti (sporazumevanje v maternem jeziku, matematična kompetenca in osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji, samoiniciativnost in podjetnost ter učenje učenja),
- Usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje novih programov po delih,
- Razvoj novih strokovnih in učnih gradiv.

Razvoj pismenosti odraslih je bila raziskovalno, razvojno in aplikativno usmerjena aktivnost. Na podlagi raziskovalnega dela smo pripravili opisnike za temeljne zmožnosti ter razvili veliko strokovnega in učnega gradiva, ki se vsebinsko nanaša na temeljne zmožnosti. Vse to pa smo izpeljali v praksi z usposabljanjem učiteljev in mentorjev, ki delujejo v programih za ranljive skupine odraslih. Dosežki te aktivnosti so bili predstavljeni na zaključni konferenci, udeleženci te konferen- ce so jih tudi ovrednotili.

Najpomembnejši dosežki

Aktivnost je bila razdeljena na več nalog, ki se medsebojno vsebinsko povezujejo in dopolnjujejo. Najpomembnejši dosežki nalog v tej aktivnosti so predstavljeni v nadaljevanju.

Naloga: Razvoj opisnikov

- Oblikovana raziskovalna skupina teoretikov in praktikov, ki je opredelila opisnike z združitvijo teoretskih spoznanj in praktičnih rešitev
- Komplet e-knjižic z opisniki temeljnih zmožnosti: štiri knjižice za posamezne temeljne zmožnosti in priročna knjižica z navodili za uporabo

Naloga: Razvoj novih strokovnih in učnih gradiv

- Serija izobraževalnih filmov o temeljnih zmožnostih: napovednik in štirje izobraževalni filmi
- Zvočnica Samoiniciativnost in podjetnost s spremljajočim didaktičnim gradivom: zvočnica, vložna knjižica za izobraževalce in priročna knjižica za poslušalce

Fotografije prikazujejo utrinke z raznih delovnih srečanj v sklopu aktivnosti *Razvoj pismenosti odraslih*.

Naloga: Usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje novih programov po delih

- Priročnik Temeljne zmožnosti odraslih
- Model stalnega strokovnega spopolnjevanja strokovnih delavcev
- Izpeljanih je bilo več kot 260 ur usposabljanja za več kot 180 učiteljev/mentorjev v programih Usposabljanje za življenjsko uspešnost (UŽU), Projektno učenje za mlajše odrasle (PUM), Računalniška pismenost za odrasle (RPO) in Mladi in podjetni (MIP)

Naloga: Zaključna konferenca

- Ovrednotenje najpomembnejših dosežkov na zaključni konferenci projekta

Vse gradivo, ki je nastalo v okviru aktivnosti *Razvoj pismenosti odraslih od 2011 do 2014*, je prosto dostopno na spletni strani <http://mm.acs.si/pismenost/>.

Na tej spletni strani so zbrani kratki opisi vsega gradiva in samo gradivo, ki je razvrščeno po letih in trimesečjih v posameznem letu. To gradivo je v izhodišču namenjeno izobraževalcem odraslih, ki pa ga lahko po svoji presoji predstavijo in dajo v uporabo tudi svojim udeležencem. Gradivo je pripravljeno tako, da se lahko prenese in shrani na osebnih računalnikih, natisne ali uporablja neposredno prek spletne strani.

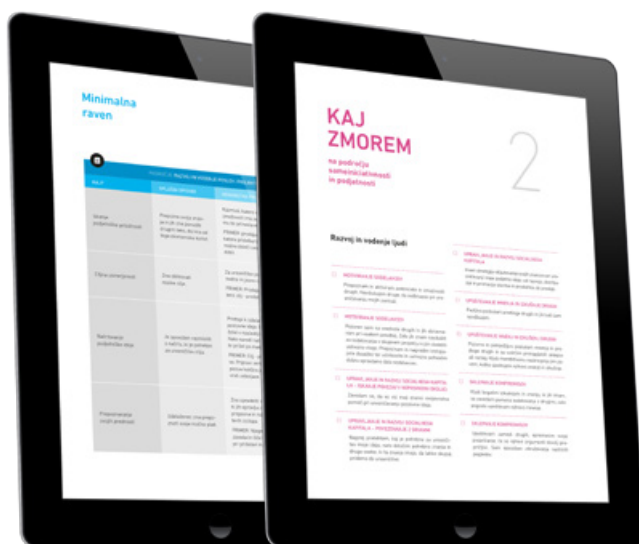
BOLJ KONKRETNY
 ŠIRSI OPIS MORA BITI BOLJ SPECIJE
 ISKANJE INESHE POTI
 DEDUKTIVNA POT
 POSAMEZNIK KOT CEMER
 OD PODROBNEGA DO ABSTRAKTEGA
 VSAK JE ODGOVOREN SAMI SEBI
 ODREDAJ ZA VEČJE
 ZAVEDANJE O PROCESU VEČNJA
 INDUKTIVNA POT
 ZAVEDANJE / POTREBA / ODLOČITEV
 TEHNIKE VEČNJA (UPORABA MIKROEKA)
 NAREBITI TEHNIKE ZA OPISNIKE
 SLOVNI & SPECIFIČNI OPISNIKI (VEH-NIK)

Komplet e-knjižic: Opisniki temeljnih zmožnosti

Komplet e-knjižic z opisniki temeljnih zmožnosti je sestavljen iz petih knjižic: priročne knjižice z navodili za uporabo – za izobraževalce odraslih in štirih knjižic z opisniki temeljnih zmožnosti.

Knjižice so rezultat dela posebne raziskovalne skupine praktikov in teoretikov. Vsebine knjižic so nastajale ob dveletnem akcijskem raziskovanju prakse izbranih strokovnjakov in vsebujejo pomembno prvino – glas izobraževalcev s terena, saj temeljijo na izkušnjah izbranih praktikov, ki so preskušali predstavljene rešitve.

Priročna knjižica z navodili za uporabo – za izobraževalce odraslih je uvodna knjižica, v njej je predstavljena širša zasnova kompleta knjižic o temeljnih zmožnostih z natančnejšimi informacijami o projektu, metodologiji opredeljevanja opisnikov ter didaktičnimi priporočili za uporabo v praksi.

»Vsebina drugih knjižic brez teoretičnih podpor, ki so jedro te knjižice, bi lahko bila nerazumljiva in bi bila videti neuporabna.«

Olga Veldin Bednjanič, učiteljica

Knjižice z opisniki posamezne temeljne zmožnosti pomagajo abstraktno temeljno zmožnost konkretizirati, jo narediti uporabno, predvsem pa jo »napolniti« z zgledi iz vsakdanjega življenja odraslih.

Opisniki temeljne zmožnosti sporazumevanje v maternem jeziku poskušajo zajeti situacije iz vsakdanjega življenja odraslih, ki se znajdejo v različnih sporazumevalnih položajih, v katerih berejo, pišejo ter poslušajo in govorijo.

Učiteljica Mateja Chvatal o knjižici:

»S to knjižico se želimo približati posamezniku in skupini odraslih, da bi razvili sposobnost izražanja in razumevanja pojmov, misli, čustev /.../ v pisni in ustni obliki, ter zagotovili ustrezno in ustvarjalno jezikovno delovanje v vseh družbenih in kulturnih okoliščinah – v izobraževanju, usposabljanju, na delu pa tudi doma in v prostem času.«

Opisniki temeljne zmožnosti matematična kompetenca in osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji zajemajo situacije, ki predstavljajo odraslim matematične, znanstvene in tehnološke izzive.

Učiteljica Darja Brezovar o knjižici:

»V knjižici boste našli dober opis temeljne zmožnosti. To naj vam bo vodilo načrtovanja, izvajanja in evalviranja vašega dela. Praktični namigi so zgolj posamezni primeri iz prakse. Tako kot sestavljavci te knjižice boste tudi vi gotovo našli veliko različnih aktivnosti za izpeljavo posameznega opisnika.«

Opisniki temeljne zmožnosti samoiniciativnost in podjetnost predstavljajo zmožnost uresničevanja posameznikovih zamisli (na področju razvoja in vodenja projektov ter razvoja in vodenja ljudi) v njegovem zasebnem življenju pa tudi na delovnem mestu.

Učitelj Darij Olenik o opisnikih, ki jih vsebuje knjižica:

»Učitelji pripravijo izvedbeni načrt, v katerem posebej opredelijo svoje dejavnosti in posebej dejavnosti učenca. V načrtu uporabijo posamezne opisnike za oblikovanje ene ali več učnih enot /.../. Zgleda, ki so navedeni v knjižici, naj bi vsak učitelj prilagodil svoji skupini udeležencev.«

Opisniki temeljne zmožnosti učenje učenja prikazujejo konkretne življenjske situacije odraslih, povezane s pripravo na učenje, izvajanjem učenja in spremljanjem lastnega učenja.

Učiteljica Darja Kušar o temeljni zmožnosti učenje učenja:

»Vsi se zavedamo nujnosti sprejemljivosti za novosti, za učenje, v knjižici pa so na enem mestu zbrani temelji, nameni in cilji tega vsakodnevnega početja skupaj z napotki za lažje soočanje z učenjem učenja.«

Model stalnega strokovnega spopolnjevanja strokovnih delavcev

Dokument opisuje model, ki je utemeljen na rezultatih ter spoznanjih evalvacije in prenove javnoveljavnih programov za odrasle (Usposabljanje za življenjsko uspešnost, Projektno učenje za mlajše odrasle, Računalniška pismenost za odrasle) in programov usposabljanja strokovnih delavcev, ki je potekala med letoma 2009 in 2011. Ključni vsebini dokumenta sta natančnejša predstavitev načina učenja z akcijskim raziskovanjem in predlagani kurikulum stalnega strokovnega spopolnjevanja strokovnih delavcev.

Izpeljano usposabljanje za učitelje/mentorje

Model stalnega strokovnega spopolnjevanja strokovnih delavcev je bil praktično preskušen leta 2012 in 2013. Vsega skupaj smo izpeljali več kot 260 ur usposabljanja za več kot 180 učiteljev/mentorjev v programih Usposabljanje za življenjsko uspešnost (UŽU), Projektno učenje za mlajše odrasle (PUM), Računalniška pismenost za odrasle (RPO) in Mladi in podjetni (MIP). Udeležence usposabljanja smo seznanili z zasnovo temeljnih zmožnosti, jim prenesli novo znanje s področja informacijsko-komunikacijske tehnologije ter jih usposobili za vnašanje in preskušanje sprememb v njihovi praksi z uporabo akcijskega raziskovanja. Poleg teh pglavitnih tem je imelo vsako usposabljanje še posebno temo, vezano na značilnosti programa, ki ga bodo izpeljevali, ali posebnosti ciljnih skupin, ki jim je program namenjen.

Eden od učiteljev je usposabljanje komentiral takole:

»Teorijo je treba spraviti v prakso. Vsebine, ki so jih predstavili kolegi, so bile vsaka po svoje zanimive. Lahko preneseš ideje v svoje delo, izboljšuješ svoje dozdajšnje delo.«

Usposabljanje učiteljev v programih

UŽU je med drugim udeležence seznanilo tudi s temo o družbeni krizi in ranljivih skupinah.

Usposabljanje mentorjev v progra-

mih PUM je med drugim udeležence seznanilo s temo duševno zdravje mladih.

Usposabljanje učiteljev v programih

RPO je kot temo, prilagojeno temu programu, zajemalo tudi posebnosti dela s starejšimi odraslimi.

Usposabljanje učiteljev v progra-

mih MIP se je osredotočilo na teme, povezane s položajem mladih na trgu dela, vlogo samoiniciativnosti in podjetnosti pri mladih, vpeljevanjem mladih v socialno podjetništvo, povezavo duševnega zdravja mladih s pojavom samoiniciativnosti in podjetnosti.

FOTO: ŠC Celje

Priročnik Temeljne zmožnosti odraslih

Priročnik v knjižni obliki je zasnovan kot uporabno orodje vsem učiteljem, ki prihajajo pri svojem delu v stik z odraslimi. Omogočile so ga več kot desetletne izkušnje slovenskih učiteljev in raziskovalcev izobraževanja odraslih pri izpeljevanju programov za ranljive skupine. Vsebina priročnika je razdeljena na tri bistvene sklope: prvi prinaša temeljne podatke in koncepte o razvoju pismenosti pri nas in opisuje temeljne zmožnosti, drugi natančneje pojasnjuje značilnosti odraslih iz ranljivih skupin, zadnji pa je najzanimivejši za razmišljanje o konkretnih izpeljavah programov.

Serija izobraževalnih filmov

Serija izobraževalnih filmov je sestavljena iz napovednika in štirih izobraževalnih filmov, ki predstavljajo posamezno temeljno zmožnost. Ti filmi nimajo zgolj animacijske in motivacijske vloge, temveč so učno gradivo za odrasle s primanjkljaji na področju temeljnih zmožnosti. Njihov namen je tudi vzgoja za načrtno uporabo novih tehnologij pri učenju odraslih.

O izobraževalnem filmu je učitelj, ki ga je preskusil s svojimi udeleženci, zapisal:

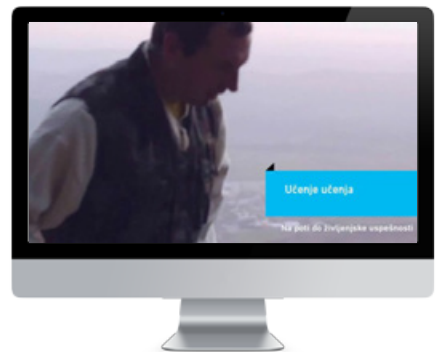
»Zgodbe izvirajo iz življenjskih izkušenj, zato imajo neprimerno večjo težo, kot bi jo imeli hipotetični, izmišljeni ali celo zaigrani primeri. Pomembno težo in verodostojnost dajejo zgodbam bližnji sorodniki pripovedovalcev. /.../ Vsak zgodba zase je živ dokaz, da se lahko vsakdo, ne glede na socialni položaj, dvigne na višjo raven, predvsem pa je sam odgovoren za izboljšanje kakovosti svojega življenja. Podporno okolje, ki ga dajejo programi UŽU in PUM, je lahko velika spodbuda k temu, da napravi človek prvi in pravi korak.«

Napovednik

V napovedniku se predstavijo protagonisti štirih izobraževalnih filmov, ki z izbranimi odlomki iz posameznega filma predstavijo serijo izobraževalnih filmov Na poti do življenjske uspešnosti.

Izobraževalni film: Učenje učenja

Temeljna zmožnost Učenje učenja je prikazana s Simonovo osebno zgodbo. Ob tej zgodbi uporabnik video učnega gradiva spontano sledi temeljni zmožnosti učenje učenja od trenutka, ko je Simon še poln predsodkov o tem, da bi spet postal učenec, do doživljanja olajšanja, ko se znajde v vlogi odraslega učenca v primerni skupini drugih odraslih, pa vse do sklepnega dela, ko Simon gledalcu zaupa nekaj svojih najdrznejših želja za prihodnost.

Izobraževalni film: Samoiniciativnost in podjetnost

Nekdanji osipnik Nejc spregovori o samoiniciativnosti in podjetnosti, ki sta mu spremenili življenje. Ob osebni zgodbi uporabnik video učnega gradiva sledi temeljni zmožnosti samoiniciativnost in podjetnost od obdobja, ko se je Nejc še iskal in preskušal meje dovoljenega, do trenutka, ko se odloči udeležiti programa Projektno učenje za mlajše odrasle (PUM) in zaživi novo življenje.

Izobraževalni film: Sporazumevanje v maternem jeziku

Predstavi se zdomka Danijela, ki se je po mladostni odločitvi, da bo žive-la v Sloveniji, soočila z vprašanjem, kako povečati zmožnost sporazumevanja v maternem jeziku. Ob uspešni osebni zgodbi uporabnik video učnega gradiva sledi tej temeljni zmožnosti in spoznava, kako ravnati, ko odlično obvladanje maternega jezika ni samoumevno.

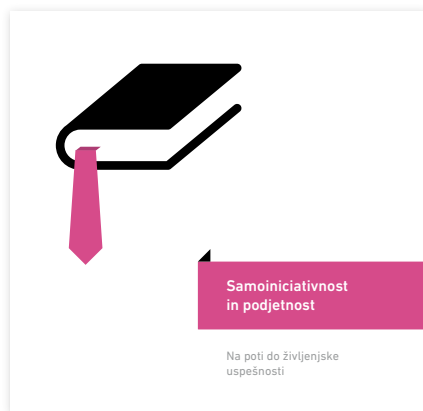
Izobraževalni film: Matematična kompetenca in osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji

Prijetna zgodba upokojenih zakoncev Šalamon pokaže, kako matematične kompetence in kompetence v znanosti in tehnologiji lahko pomagajo varčevati, izumljati praktične rešitve in vsakodnevno življenje narediti polno izzivov. Uporabnik video učnega gradiva spozna to sestavljeno temeljno zmožnost in razvija svoje razumevanje o tem, kako pogosto se v življenju srečamo z matematičnimi problemi in koliko je dnevna rutina prepletena s tehnološkimi rešitvami.

Zvočnica Samoiniciativnost in podjetnost

Zvočnica Samoiniciativnost in podjetnost je zvočno učno gradivo za odrasle. Je poldokumentarni avdio-posnetek udeležencev programov za ranljive odrasle z dodanimi didaktičnimi prvini. Deloma obsega avtentične izjave odraslih s podeželja, ki jim je z učenjem in izobraževanjem uspelo narediti vidne korake k izboljšanju te temeljne zmožnosti, deloma pa je dopolnjeno s strokovnimi komentarji in razlagami.

Učiteljica, ki je to učno gradivo preskusila s svojimi udeleženci, je o uporabi zvočnice zapisala: »Zvočnico sem uporabila na prvem srečanju skupine Jaz in moje delovno mesto, ob predstavitvi vsebine programa. Nekoliko sem bila v dvomu, ker je to program za zaposlene, vendar sem se prav odločila. Po odmoru smo brez posebne najave v celoti poslušali pripoved učiteljice programa UŽU in udeleženk programa. Po končanem poslušanju sem udeležence samo vprašala, o čem so razmišljali. Oglasili so se vsi, ki so že bili brez zaposlitve. Zelo odkrito so nam predstavili svojo zgodbo. Dosegla sem najmanj dvoje: pripovedovala je udeleženka, ki je bila do takrat povsem tiho, prepoznali smo pomen dodatnega izobraževanja, ko si še na varnem, ko si v službi. To pa je za tako dolg program, kot je Moje delovno mesto, zelo pomembno, da ne bodo morda odnehali.«

Zvočnica Samoiniciativnost in podjetnost

Je zgoščenska z didaktično učno vsebino za odrasle, razdeljena v šest vsebinskih sklopov.

Vložna knjižica za izobraževalce

Zgoščenci je priložena knjižica za izobraževalce. Vsebina tega gradiva je namenjena učiteljem izobrazbeno prikrajšanih odraslih pa tudi seznanjanju širše javnosti z vrsto učnega gradiva.

Priročna knjižica za poslušalce

To je priročna knjižica za poslušalce. Knjižica vsebuje najpomembnejše informacije, ki zadoščajo za osnovno samostojno delo z učnim gradivom. Primerna je za odrasle iz ranljivih skupin.

